

בדין מסירה

אחד השאלות הכימוריות שבימינו אלה נוגעת בדין מסירה. מורה אחד בבית ספר גבוה שהי' חسود בקומוניזם טען שתהא על מעשייו הראשונים זה זמן רב. אין לו שום מגע ומשא עם חבריו הראשונים, ולבבו מסור לטובת מדינתנו, ואין לפטור אותו ממשרתו עבור מחשבותיו הרעות של עבר הרחוק. וכדי לברר צדקתו ביקש ממנו שיודיעו אותם החברים הראים שהיה עמו או בדעה אחת. והוא רצה לפטור את עצמו מלענות ע"ז בטענה שמדובר התלמוד אסור להיות מסור. האם יש בזה ממש מסירות או לא? שאלה זו נשאלת לחברי הסתדרות הרבנים, ובכגון זה מתחילה מכאן, והנני לחוות דעת הפעטה, והגדולים יבואו אחרי.

מעירא דידיינא יש לפרק האיך אפשר לקומוניסט, אנטידתי להשתמש בטענה דתית? אף שטען שחוזר מדעתו הפוליטיות, מן הסתם נשאר כופר בכל קדשי הדעת כי כל באיה לא ישובן, ומה לו להטעף במסווה דתי שמדובר בתלמוד אסור לו להיות מסור? גם אם לא נשאל אותו אם שומר שבת הנהו, שלדאבונגו כבר הורתה הרצואה ממבט המוני, אבל נשאל אותו אם מתענה ביו"כ ואם נזהר הוא בחמץ בפסח — איסורים אלו שנתקבלו גם בין שדיי ההמון?

אמנם לו יזכיר שטען שעשה תשובה שלמה והנהו דתי ושומר מצוות, האם יש בזה איסור מסירה או לא?

פשוט כי במקומות שיש חשש לחבריו הקומוניסטים ימטו ידיעות נחוצות לבני עט אחר, כגון אם הם בbatis הירושת של כלי זיין שונים או במשרדי המלוכה, לא רק שאין איסור מסירה למסרים אלא למצוה גדולהorch. ואף מבלי שום שאלה מצד המלוכה מצוה למסרים כי הם נכנסים בסוג "רודף". ואף שאין הדבר ברור שמוסרים ידיעות לשונאי מדינתנו ואפשר שאינם עושים מאומה ואין להם דין רודף, מ"מ במקומות שיש ספק נפשות הרבה נראה שמותר לגרום להעבירים ממשותיהם. וכן נפסק בחז"מ סימן תכ"ה סוף ס"א בהגה בשם נימוקי מהר"ם מריזבורק כי "מי שמטכן רבים... דין רודף ומותר למסרו למלכות". ואע"פ שבסימן שפ"ח סי"ב בהגה מצרייכם הורתה מהילה, וזה שם: "מי שעוסק בזיפים וכדומה ויש

לחוש שיזיק רבים, מתרין בו שלא יעשה. ואם אין משגית, יכולין למסרו". בnidon din נראית שהתראה שלא להיות חבר הקומוניסטים אך למותר, כי מותרים ועומדים הם ע"י העתונים ורדיו וטלזיזיה.

ונראית שגם אם הדבר אינו ברור אם חבריו הקודמים עדין עומדים במרדם בתור חברי הקומוניסטים, מותר לגרום העברתם ממשותיהם. ודין הוא אם בעוסק בזופים מותר למסרו להריגה מטעם "שיש לחוש שיזיק לרבים". בדיןנו שמוסרים אותם רק להעיר ממשותיהם ולמנוע אותם מלבדם במדינה עכו"כ שמוסרים אותם מטעם זה ממש "שיש לחוש שיזיק לרבים". ואף שיש להבדיל בין הדבקים, כי שם בעוסק בזופים הדבר ברור לכל הפחות שעוסק בזה למרות ההתראה, משא"כ בנ"ד שאין עסוקיהם בבגדיה דבר ברור, וכל הדבר מוטל בספק, ולכן אף שיש חשש הוקת רבים אפשר שאין למסר. מ"מ נראית להציג טעם "חשש הוקת רביים" כי הוא העיקר, ומותר למסרו מפני חשש זה אף שאין הנידונים שווים. ויש להביא סמכין לשיטתנו זו ממשנה דאהלות סוף פ"ז: "האהשה שהיתה מקשה לילדה, מהתchein את הולוד במעיה ומוציאין אותו איברין איברין, מפני שתיה קודמין לחייו". הרי אף שאין הדבר ברור שתמות ע"י הקשת לידה זו, מ"מ מביטים אנחנו על העובר כרודף. ומסיפה דמתניתין אנו רואים שאין הוא "רודף" באמת, ולכן אם "יצא רשו אין נוגעין בו לפי שאין דוחין נפש מפני נפש", וכదאיתא בסנהדרין עב: "ואמאי רודף הוא? שני הtmp דמשמיא קא רודי לה". כלומר שהזה טבעו של עולם" (חו"מ סימן תכ"ה ס"ב), ולכן אין לעובר דין רודף באמת ואין מצילין נפש האם בנפש הולוד. ואעפ"כ קודם שיצא העובר מהתchein אותו מטעם ספק רודף אולי תמות האם. הרי שגם בספק רודף יש לעשות מעשה. אף שעדיין יש לדחות שעובר כל זמן שלא יצא לאור העולם אין שם נפש עליו (סמ"ע שם סק"ח), ולכן מהתchein אותו. אמן גם בnidon din אין "מחתchein" את החשוד ברדיפה ובבגדיה אלא מעבירים אותו ממשתו מחשש רדיפה.

ברם בnidon משרת מורה בבתי ספר השוניים, שמעבירים קומוניסטים ממשותיהם, שאלת מסירה עומדת בתקפה, כי אין לבא בזה מטעם רודף. וידוע שאסור למסור אפילו רשות ובעל עבירות, וכל המוסר אין לו חלק לעוה"ב. ובר"ה יז. שמוסרים יורדים לגיהנום ונידוני לדורי דורות וגופן כליה ונשפטו כליה וכו' וגריעי ממשומדים (ש"ד סימן שפ"ח ס"ק ג"ג) ומורידים ולא מעלים (ע"ז כז).

ולא עוד אלא שモתר להרוג מסור לכתהילה. גם בזה ז' ובחוץ לארץ אף שאין לנו סנהדרין, ובבר בטלו ארבע מיתות ב"ד גם בא"י מיום שגלו

הסנהדרין כי אין מסור נהרג אלשubar אלא אלהבא, כי דין רודף לו וניתן להציל הנרדף בנפשו.

אמנם עליינו להבין כי איסור מסירה למלכות שיק רק באופן שאין בו דין דמלכותא כגון שגור על איש ידוע (ש"ר שם סק"ב), כי באופן שדין המלכות שווה לכל בני מלכותו מבלתי הבדל בין יהודים ונוצרים וכדומה זאת חובה עליינו לקיים כל מצוות המלך. אך בנ"ד אולי אפשר לצד שאין בזה דין מסירה כלל להעביר הקומוניסטים מבתי ספר של המלכות, כיון שכל הקומוניסטים בכלל בין יהודים ובין נוצרים.

אך לדאボוננו נראה שמקפידים ביהود על קומוניסטים יהודים. גם אם נניח שאין מבדילים בזו, עדין יש הבדל בין חלק אחד של בני המלוכה לחלק الآخر — חלק הקומוניסטים משאר בני אדם מפני שיש להם דעתות שונות. והרי זה דומה לגזונתא דמלכותא ולא לדינה דמלכותא. מלבד זה יש הרבה ראשונים שדין דמלכותא שיק רק במסitem וארנוניות ולא בשאר דברים (מחלוקת זו מובאה בהגה סימן שט' ס"ח שם). וא"כ בודאי יש דין מסירה בנ"ד. ובפרט באופן שהדבר מוטל בספק אם עדין קומוניסטים הם, ובני המלוכה יעברו אותם על סמך העבר אף שכבר חזרו בהם.

ביהود שיק דין מסירה בזמןנו עכשו כשמעבירים הקומוניסטים, ולפעמים גם קרוביהם, מבלתי חוק ומשפט, כדי למצוא חן בעיני הראציזנרים. מקרטי וחבריו, אף שלא הסכימו על זה באופן דמולרטיב בקונגרס והסכם ב"ד הגדול — סופרים קאורט — בושינגטון הבירה.

אמנם בדיעד אם לא עמד אחד בנסيون ומסר את חבריו כדי להצדיק את עצמו להשאר במשרתו, וע"י מסירתו העבירום ממשרתום, נראה שפטור המוסר מתשולם כי בן שניינו בבריתא ב"ק קיט. «ישראל שנסתהו נברים, והראה ממון חברו פטור». ולפי הרבה שיטות ראשונים לא רק הנסיבות ויסורים החשובים אונס, אלא גם אונס ממון, כבנ"ד, חשוב אונס. וכן פסק הש"ך בסימן שפ"ח ס"ק ב"ב בראש"א והרא"ה בעל החינוך והרמב"ן זכרו אחיד ברמב"ם. אבל לכתילה בודאי אסור, כי פטור אבל אסור ממשמע (סמ"ע שם ס"ק י"ב).

אחר העיון אולי אפשר לצד להתייר גם לכתילה מכח הא דטוף פ"ח דתרומות נשים שאמרו להם כותים תננו לנו אחת מכם וגנטמאה, ואם לאו הרי אנו מטמאין את כולכם, יטמאו את כולן ולא ימסרו להם נפש אחת מישראל". ובירושלמי "תני, סיעת בני אדם שמהלכין בדרכן ופגע בהם כושי ואמר להם תננו לנו אחד מכם ונחרוג אותו, ואם לאו נחרוג כולכם, יחרגו ולא ימסרו להם נפש אחת מישראל. יחד להם אחד כगון

שבע בן בכרי, ימסרו אותו להם ולא יחרגו. אמר ר"ל והוא שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי. ורבי יוחנן אמר אף שאינו חייב מיתה. והרמב"ם פסק לחומרא בר"ל נגד ר"י וכבר דשו בזה רבים. זביו"ד סימן קנ"ז סוף ס"א בהגה בחלוקת הראשונים שבויה.

והנה הט"ז שם בסק"ח כתוב דתיזב מיתה לאו דוקא מדינה אלא ה"ה בשעה אחד מהם חייב מיתה לגבי האנס יותר מחביריו.

לכוארה אף بلا ייחודה הדעת גותגת להתר למסור את האחד כדי להציל את הרבים, כיון שבין כך ובין כך גם הוא יחרג. אך כיון שעלה כל אחד ואחד שיבואו למסור אותו תיתעורר השאלה מיי חיית, ע"כ בהכרח להגיה את הדבר בשב ואל תעשה. א"כ באופן שיש אליו סברא המברעת כלפי מסירת האחד יותר מהדרים,תו לא שייך מיי חיית, והדר דין דינה דרשאי למסרו. והיינו טעמא דר"י שסגי בividohו בלבד. וגם אם נפסוק בר"ל, עכ"פ היכי דיחדוהו ומחייב מיתה לגבי האנס יותר מחביריו, ליכא דין דמאי חיית.

והנה באופן דין לומר מיי חיית ברציחה, כగון שאינו עושה מעשה אלא משליכין אותו על תינוק שיתמוך (תוס' סנהדרין עד: ד"ה והא), אין נראה להבדיל בין אם משליכין אותו על תינוק אחד או הרבה תינוקות. כיון שאין בזה לומר מיי חיית אין לו להיות נחרג אף שע"ז יחרגו הרבה תינוקות. וא"כ נראה לפענ"ד שגם ביחוד וחיזב מיתה לגבי האנס ג"כ הדין בכלה, שלאו דוקא מוסרין אחד מן החבורה, אלא גם מוסרין כל החבורה בלבד האחד שאינו בכלל זה — אם היכולה בידו לעשות ככה — ואין עליו דין מיי חיית.

והנה אם בטומאה וברציחה הדין ככה, לא נראה להבדיל בדיני ממונות להחמיר יותר. והוא אסור לאדם להציל את ממונו ע"י מסירת ממונו של חברו, זה כשלא ייחדו, אבל בividohו — ובפרט כשהוא חייב לגבי האנס — אז אין בזה איסור מסירה, ואין הבדל בין אם הנ מסר הוא יחיד או איזה יתרדים כאמור. ואולי זה בכלל בזה שאמרו בב"ק קין. בעניין ההוא גברא דאנטו נקרים, ואחות אחмерא דרב מריה, ונשאווה למקום ע"י ציווי הנקרים שפטור אף דגושא ונתן ביד, מפני "היכי דמקומה עלייה מעיקרא מקלי קליה", והיינו "ividohו".

לפ"ז בנידון שלנו כי שואלים אותו על חביריו הקומוניסטים, זה הווי כיחדו אותם — והם חייבים לגבי האנס — ואין בזה איסור מסירה. ואין לומר ששאנו בנ"ד שאין הקומוניסטים האחראים מהחייבים יותר ממנו כי הלא הוא ג"כ היה כמותם ורצויה עכשו להפטר את עצמו ע"י מסירת ממונו חברו, כי גם ברציחה כתוב הפ"ת בי"ד סימן קנ"ז ס"ק י"ד בשם

בעל תפארת למשה שם היו כולם חייבים מיתה בשווה מוסרין את האחד. אך יש לדדק אם שאלת כללית על קומוניסטים חשוב יחוּד. מלבד זה עדין יש לנו לפkapק מהירות לכתילה להיות מוסרים, כי دون מינה ומינה וברציהה גם ביחסו ותיבת מיתה כשבע בן בכרי פסק הרמב"ם שאין מוריין להם לכתילה.

ואפשר שהרמב"ם ייחיד בדיון זה, כי הרמ"א לא הביאו ביו"ד שם גם לפיה שטחיות הירושלמי, מקור דין הרמב"ם, משמע שرك ממידת חסידות אין למסרו, אבל לא בלאו הבי. מלבד כל זה אולי יש גם לצד מעט שאין בנ"ד משום מסירה מטעם דינה דמלכותא.

אמנם כמה צדקו דברי הנוב"י מ"ת הי"ד סימן ע"ד בכוון זה שכותב "שבנייזון זה קשה להורות... והמשכיל בעת היא ידום". אף שאין העניינים שוים, מ"מ חומר העניין במקומו עומדת. ויש לעיין בזה הרבה.